

Memo

memonummer	191016-050	
datum	16 oktober 2019	
aan	R. de Nood	Aannemings- en verhuurbedrijf J. Hoondert en zn BV
van	R.J. Buijs	Buijs Eco Consult B.V.
project	's-Heerenhoek Heinkenszandseweg 19 's-Heerenhoek	
projectnr.	191016	
betreft	Bevindingen aanvullend vleermuisonderzoek	
Bijlagen	1 Wettelijk kader	

1. Inleiding

Buijs Eco Consult voert in opdracht van Hoondert een onderzoek uit naar aanwezigheid van vleermuizen en huismussen in de opstallen aan de Heinkenszandseweg 19 's-Heerenhoek (zie figuur 1). Dit aanvullend onderzoek komt voort uit de uitgevoerde Quicksan Wet natuurbescherming Heinkenszandseweg 19 's-Heerenhoek met kenmerk 180504.

Deze memo beschrijft de bevindingen van het uitgevoerde vleermuisonderzoek en onderzoek naar aanwezigheid danwel afwezigheid van huismussen.

Figuur 1. Ligging plangebied met voormalig woonhuis en garage in blauwe contour

2. Doel

Het doel van het vleermuisonderzoek is om de functies van het voormalig woonhuis met garage aan de Heinkenszandseweg 19 's-Heerenhoek te beoordelen voor vleermuizen (alle soorten strikt beschermd) en huismus. Bij geschikte opstallen (voor vleermuizen) is hiervoor onderzoek nodig conform vleermuisprotocol. Voor huismus is gewerkt in de geest van het Kennisdocument Huismus.

3. Wettelijk kader

Vanuit de Wet natuurbescherming is bij ruimtelijke ingrepen en niet bestendig beheer de initiatiefnemer verplicht op de hoogte te zijn van mogelijk voorkomende beschermde natuurwaarden binnen het projectgebied. Het doel van de Wet natuurbescherming is o.a. het in stand houden van de inheemse flora en fauna.

Door, voorafgaand aan ruimtelijke ingrepen en niet bestendig beheer, stil te staan bij aanwezige natuurwaarden, kan onnodige schade aan beschermde soorten worden voorkomen of beperkt. Voor een uitgebreide toelichting op de Wet natuurbescherming wordt verwezen naar bijlage 1.

4. Methode

Vleermuis

Er is gebruik gemaakt van de batdetectoren Pettersson D240x, D230, Echometer (Touch 2 pro) en een of meerdere Songmeters SM4 BAT met GPS-logger). Opgenomen geluiden zijn geanalyseerd met de programma's BatSound en Kaleidoscope. Er is iedere ronde geïnventariseerd met een tot twee ter zake deskundige waarnemers, R.J. Buijs en S.J.M.P. Halters/N. Huig van Eco Consult B.V. Daarbij is gewerkt volgens het vleermuisprotocol 2017. Het inspectiebezoek is uitgevoerd tijdens de quickscan daarbij zijn de aanwezige zolders en openingen in muren met boom/inspectiecamera geïnspecteerd.

Mogelijk te verwachten soorten op de locatie waren:

- Gewone dwergvleermuis;
- Laatvlieger;
- Ruige dwergvleermuis;

En eventueel minder veelvuldig voorkomende soorten zoals:

- Grootoorvleermuis (spec.)
- Meervleermuis
- Rosse vleermuis
- watervleermuis
- Baardvleermuis (spec.).

Tijdens de bezoeken is gebruik gemaakt van een boomcamera/endoscoop, warmtebeeldcamera (FLIR E6/ Pulsar Helion XP50) en een krachtige zaklamp (Feniks) om aanwezige vleermuizen in hun bewegingen te kunnen volgen. De veldbezoeken zijn merendeels uitgevoerd vanaf zonsondergang. Het tweede bezoek is uitgevoerd vanaf 2 uur voor zonsopkomst tot zonsopkomst. Bij alle bezoeken is verder gezocht naar sporen van vleermuisactiviteit (keutels nabij mogelijke in-uitvliegopeningen, deze zijn niet waargenomen.)

Huismus

Door voorafgaande aan de bezoeken voor vleermuizen die in het voorjaar plaats hebben gevonden ook een beoordeling voor aanwezigheid van huismus uit te voeren wordt invulling gegeven aan de minstens 3 bezoeken die moeten plaatsvinden om (bij afwezigheid van huismus) deze ook te mogen uitsluiten. In tabel 1 is opgenomen bij welke bezoeken ook een beoordeling heeft plaatsgevonden op aanwezigheid van huismus. Op deze manier is invulling gegeven aan de onderzoeksinspanning (minstens 3 bezoeken in broedperiode met bij voorkeur minstens 10 dagen tussenliggende tijd) die vanuit het kennisdocument huismus is opgenomen.

Tabel 1 Overzicht bezoekdata

Datum	Aanvangstijd	Eindtijd	Weer	Onderzoeksonderdeel
25 april 2018	Overdag	overdag	n.v.t.	Quickscan, huismus
23 mei 2018	16:00-21:10	23:30	18°C-wind 2 Bft NO, geheel bewolkt	Huismus incl. onderzoek onder pannen, vleermuis
18 mei 2019	21:15	23:30	14 °C-wind 2 Bft NNO, vrijwel geheel bewolkt	Huismus, vleermuis
10 juni 2019	21.30	00.00	16 °C-wind 3 Bft NNO, vrijwel geheel bewolkt	Huismus, vleermuis
10 juli	03.30	05.45	15 °C-wind 3 Bft ZZW, geheel bewolkt	Huismus, vleermuis
24 augustus 2019	20.45	02.00	21 °C-wind 3 Bft OZO, half bewolkt	Vleermuis
15 september 2019	19.50	23.15	17 °C-wind 3 Bft, half tot zwaarbewolkt	Vleermuis

5. Bevindingen

Voor een overzicht van de opstallen en omgeving (zie figuur 1). Voor een impressie van het plangebied alsmede foto's van de opstallen (woning met garage/schuurtje) wordt verwezen naar de quickscan (BEC 2018 kenmerk 180504 -029). Een overzicht van opgenomen geluidsbestanden met vleermuiswaarnemingen staan vermeld in tabel 2. Hierbij zijn tijdens het eerste bezoek in 2018 en tijdens het ochtendbezoek geen geluidsopnamen gemaakt. Op 24 augustus is tot 02.00 gebleven om eventueel zwermen (winterverblijf) aan te tonen (hetgeen niet is geconstateerd). Vleermuizen werden vooral langs vliegend waargenomen. Tijdens alle bezoeken zijn geen invliegende of uitvliegende vleermuizen aangetroffen. Tijdens de terreinbezoeken is geen regelmatige baltsroep van de aanwezige soorten waargenomen, derhalve is er geen sprake van eventuele paarverblijfplaatsen. Ook was er geen sprake van sporen van aanwezigheid in de vorm van vleermuisontlasting. De te amoveren opstallen hebben geen verblijfsfunctie voor vleermuizen.

Tabel 2 Overzicht opnames vleermuizen 2019 (SM4-BAT)

Rijlabels	Gewone dwergvleermuis	Ruige dwergvleermuis	Laatvlieger	NYCNOID	Rosse vleermuis	RUIS	Eindtotaal
18-mei	17					1	18
10-jun	8					1	9
24-aug	52		1	1	2		56
15-sep	45	1	1			2	49
Eindtotaal	122	1	2	1	2	4	132

* Het aantal opnamen zegt niets over de aantallen aanwezige vleermuizen. Een vleermuis kan gedurende een avond enkele of vele malen langsvliegen en zo meerdere opnamen veroorzaken.

NYCNOID is een verzamelgroep van grotere vleermuizen waaronder Rosse vleermuis, laatvlieger, bosvleermuis en tweekleurige vleermuis vallen. Die in sommige situaties niet tot soort maar tot soortgroep te determineren zijn. Aangezien op locatie zowel laatvlieger als rosse vleermuis zijn vastgesteld betreft deze opname waarschijnlijk een van deze twee soorten.

6. Conclusie en aanbevelingen

Vleermuis

Tijdens het vleermuisonderzoek is activiteit van vleermuizen vooral in langs vliegende vorm waargenomen. Vastgestelde soorten zijn:

- Gewone dwergvleermuis (PIPPIP)
- Ruige dwergvleermuis (PIP NAT)
- Laatvlieger (EPTSER)
- Rosse vleermuis (NYCNOC).

Van invliegers en uitvliegers is geen sprake geweest. De opstallen herbergen geen verblijfsfuncties voor vleermuizen. Omdat het plangebied geen groene elementen of water/vijverpartijen (meer) bevat is tevens geen sprake van foerageergebied of aanwezige vliegroutes van de waargenomen soorten. Er is hierdoor geen ontheffing in kader van de Wet natuurbescherming vereist.

Huismus

Tijdens het onderzoek is tevens aandacht besteed aan het voorkomen van huismussen (en actief gebruikte huismusnesten) ter plaatse, deze zijn eveneens niet waargenomen. Wel wordt de naastgelegen haag door huismussen gebruikt als beschutting. Deze haag zal net als overige perceelsgrenzen met buurpercelen blijven behouden. Deze huismussen broeden waarschijnlijk ten oosten van het plangebied.

Bijlage 1 Wettelijk kader

Hieronder volgt een algemene beschrijving van de Natuurwetgeving, gevolgd door betreffende onderdelen van de wetgeving.

De Nederlandse natuurwetgeving

De Nederlandse natuurwetgeving valt uiteen in gebiedsbescherming en soortbescherming. De gebiedsbescherming is geïmplementeerd in de Natuurbeschermingswet 1998 en omvat de Natura 2000-gebieden. Per 01/01/2017 zijn beide onderdelen (en de Boswet) geïntegreerd in de Wet natuurbescherming (Wn).

Gebiedsbescherming

In de Natura 2000 gebieden zijn de beschermde natuurmonumenten alsmede de gebieden met de status Vogel- en/of de Habitatrichtlijngebied (Voorheen Speciale beschermings Zones, Sbz's) opgenomen. Globaal kan worden gesteld dat de gebiedsbescherming gericht is op de bescherming van de waarden waarvoor een gebied is aangewezen. Deze bescherming is gebiedsspecifiek, maar kent wel de zogenaamde externe werking. Dat wil zeggen dat ook handelingen buiten het beschermde gebied niet mogen leiden tot verlies aan kwaliteit in het beschermde gebied.

Natuurnetwerk Nederland

Het Natuurnetwerk Nederland (NNN), vroeger de Ecologische Hoofdstructuur (EHS) genoemd, is het Nederlandse netwerk van bestaande en nieuw aan te leggen natuurgebieden. Het netwerk moet natuurgebieden beter verbinden met elkaar en met het omringende agrarisch gebied. In het Natuurnetwerk Nederland liggen:

- bestaande natuurgebieden, waaronder de 20 Nationale Parken;
- gebieden waar nieuwe natuur aangelegd wordt;
- landbouwgebieden, beheerd volgens agrarisch natuurbeheer;
- ruim 6 miljoen hectare grote wateren: meren, rivieren, de kustzone van de Noordzee en de Waddenzee;
- alle Natura 2000-gebieden.

Vanaf 2014 zijn de provincies verantwoordelijk voor de begrenzing en ontwikkeling van dit natuurnetwerk. Tot die tijd was de Rijksoverheid hiervoor verantwoordelijk. In het Natuurpact hebben de provincies met het rijk afgesproken om tot 2027 80.000 hectare natuur in te richten. Het Natuurnetwerk Nederland moet uiteindelijk samen met de natuurgebieden in andere Europese landen het aaneengesloten pan-Europees Ecologisch Netwerk (PEEN) vormen.

Soortbescherming

De soortbescherming is per 01/01/2017 ook opgenomen in de Wet natuurbescherming. Deze wet omvat ook de bescherming van Habitatrichtlijnsoorten buiten de aangewezen Natura 2000-gebieden. Deze bescherming geldt overal in Nederland, ook in de beschermde gebieden. De soortbescherming kent geen externe werking. Projecten worden getoetst aan de directe invloed op beschermde waarden binnen de grenzen van het projectgebied. Conform deze wet is de initiatiefnemer bij ruimtelijke ingrepen verplicht op de hoogte te zijn van mogelijke voorkomende beschermde natuurwaarden binnen het projectgebied. Vanuit deze kennis dienen plannen en projecten getoetst te worden aan eventuele strijdigheid met de verbodsbepalingen uit de Wet natuurbescherming.

Onder de werking van de soortbescherming vallen circa 930 dier- en plantensoorten. Alle inheemse zoogdieren, vogels, amfibieën, en reptielen zijn beschermd. Tevens hebben een aantal planten, vissen, insecten en ongewervelden een beschermde status. Voor de in het wild voorkomende planten en dieren geldt bovendien de algemene zorgplicht (art. 1.11). Volgens de Wet natuurbescherming mogen beschermde dier- en plantensoorten niet worden gedood, gevangen, opzettelijk worden verontrust of gedood. Voortplanting- of vaste rust of verblijfplaatsen mogen niet opzettelijk worden beschadigd of vernield. Habitatrichtlijnsoorten mogen tevens niet opzettelijk worden verstoord. Beschermde planten mogen niet opzettelijk van hun groeiplaats worden verwijderd of vernield. De verbodsbepalingen van de Wet natuurbescherming (Wn) staan vernoemd in onderstaand kader.

Verbodsbepalingen Wet natuurbescherming (Wn)

Beschermingsregime soorten Vogelrichtlijn § 3.1 Wn	Beschermingsregime soorten Habitatrichtlijn § 3.2 Wn	Beschermingsregime andere soorten § 3.3 Wn
Art 3.1 lid 1 Het is verboden in het wild levende vogels opzettelijk te doden of te vangen.	Art 3.5 lid 1 Het is verboden soorten in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te doden of te vangen	Art 3.10 lid 1a Het is verboden soorten opzettelijk te doden of te vangen
Art 3.1 lid 2 Het is verboden opzettelijk nesten, rustplaatsen en eieren van vogels te vernielen of te beschadigen, of nesten van vogels weg te nemen	Art 3.5 lid 4 Het is verboden de voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren te beschadigen of te vernielen	Art 3.10 lid 1b Het is verboden de vaste voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren opzettelijk te beschadigen of te vernielen
Art 3.1 lid 3 Het is verboden eieren te rapen en deze onder zich te hebben	Art 3.5 lid 3 Het is verboden eieren van dieren in de natuur opzettelijk te vernielen of te rapen	Niet van toepassing
Art 3.1 lid 4 en lid 5 Het is verboden vogels opzettelijk te storen, tenzij de storing niet van wezenlijke invloed is op de staat van instandhouding van de desbetreffende vogelsoort	Art 3.5 lid 2 Het is verboden dieren opzettelijk te verstoren	Niet van toepassing
Niet van toepassing	Art 3.5 lid 5 Het is verboden plantensoorten in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te plukken en te verzamelen, af te snijden, te onwortelen of te vernielen	Art 3.10 lid 1c Het is verboden plantensoorten in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te plukken en te verzamelen, af te snijden, te onwortelen of te vernielen

Bron: Soortenbescherming bij ruimtelijke ingrepen, Ministerie van Economische Zaken

De werkingssfeer van de Wet natuurbescherming is niet beperkt tot of gerelateerd aan speciaal aangewezen gebieden, maar geeft de beschermde soorten **overal** in Nederland bescherming.

In o.a. artikelen 3.3, 3.8 en 3.10 van de Wet natuurbeschermingswet worden de ontheffings- en vrijstellingsmogelijkheden weergegeven. Welke voorwaarden verbonden zijn aan de ontheffing- of vrijstelling (zoals werken met een goedgekeurde gedragscode) hangt af van de dier- of plantensoorten die voorkomen in het plangebied.

- **Beschermde soorten – met (Provinciale) vrijstelling:**
Voor deze soorten geldt een vrijstelling van een of meerdere verbodsbepalingen (zoals bijvoorbeeld het vangen van dieren en/of het vernielen van vaste verblijfplaatsen. Voor deze soorten is derhalve in veel gevallen geen ontheffing nodig. Wel geldt ten aanzien van deze soorten de zorgplicht, die eveneens van de Wet natuurbescherming uitgaat.
Soorten die vallen onder de vrijstelling betreft over het algemeen (en dus per Provincie verschillend) onder andere algemene zoogdiersoorten, zoals algemene muizen- en spitsmuizen, de woelrat, de egel, konijn, ree en vos, algemene amfibiesoorten, waaronder de bruine kikker, gewone pad en kleine watersalamander.
- **Overige ‘nationaal beschermde’ soorten:**
Voor deze soorten geldt voor ruimtelijke ontwikkeling en bestendig beheer een mogelijkheid voor ontheffing, welke aan drie criteria wordt getoetst: er is sprake van een in of bij wet genoemd belang, er is geen alternatief en ‘doet geen afbreuk aan de gunstige staat van instandhouding van de soort’.

Voor deze soorten is derhalve een ontheffing nodig of kan gewerkt worden met een goedgekeurde gedragscode. Soorten die vallen onder dit nationale beschermingsregime vallen betreft onder andere algemene zoogdiersoorten, zoals das, boomarter, algemene amfibieën en reptielen alpenwatersalamander, hazelworm, flora als schubvaren en bokkenorchis en vissoorten waaronder de grote modderkruiper. Daarnaast geldt ook voor deze soorten de algemene zorgplicht.

- **Habitatrichtlijnsoorten:**

Voor deze soorten geldt het zwaarste beschermingsregime en is voor ruimtelijke ontwikkeling geen vrijstelling mogelijk van de ontheffingsplicht. Voor deze soorten dient een ontheffing te worden aangevraagd, welke aan drie criteria wordt getoetst: er is sprake van een in of bij wet genoemd belang, er is geen alternatief en 'doet geen afbreuk aan de gunstige staat van instandhouding van de soort'. Wel kan als voldaan wordt aan een in de wet genoemd belang ook bij ruimtelijke ontwikkeling gewerkt worden met een goedgekeurd gedragscode. Daarnaast geldt ook voor deze soorten de algemene zorgplicht. Tot dit beschermingsregime horen o.a. alle vleermuissoorten, de bever, otter, noordse woelmuis, verschillende amfibiesoorten waaronder rugstreeppad en kamsalamander.

- **Vogelrichtlijnsoorten:**

Alle vogels zijn in Nederland gelijk beschermd. Voor deze soorten geldt het zwaarste beschermingsregime en is voor ruimtelijke ontwikkeling ook geen vrijstelling mogelijk van de ontheffingsplicht. Voor deze soorten dient een ontheffing te worden aangevraagd, welke aan drie criteria wordt getoetst: er is sprake van een in of bij wet genoemd belang, er is geen alternatief en 'doet geen afbreuk aan de gunstige staat van instandhouding van de soort'. Wel kan als voldaan wordt aan een in de wet genoemd belang ook bij ruimtelijke ontwikkeling gewerkt worden met een goedgekeurd gedragscode. Daarnaast geldt ook voor deze soorten de algemene zorgplicht.

- **Jaarrond beschermde vogelnesten:**

De onderstaande vogelnesten (categorie 1 t/m 4) zijn het gehele jaar beschermd en dus niet alleen tijdens de broedperiode:

Nederlandse naam	Bescherming	Nederlandse naam	Bescherming
steenuil	Categorie 1	eidereend	Categorie 5
gierzwaluw	Categorie 2	ekster	Categorie 5
huismus	Categorie 2	gekraagde roodstaart	Categorie 5
roek	Categorie 2	glanskop	Categorie 5
grote gele kwikstaart	Categorie 3	grijsvliegenvanger	Categorie 5
kerkuil	Categorie 3	groene specht	Categorie 5
oehoe	Categorie 3	ijsvogel	Categorie 5
ooievaar	Categorie 3	kleine bonte specht	Categorie 5
slechtvalk	Categorie 3	kleine vliegenvanger	Categorie 5
boomvalk	Categorie 4	koolmees	Categorie 5
buizerd	Categorie 4	kortsnavelboomkruiper	Categorie 5
havik	Categorie 4	oeverzwaluw	Categorie 5
ransuil	Categorie 4	pimpelmees	Categorie 5
sperwer	Categorie 4	raaf	Categorie 5
wespendief	Categorie 4	ruigpootuil	Categorie 5
zwarte wouw	Categorie 4	spreeuw	Categorie 5
blauwe reiger	Categorie 5	tapuit	Categorie 5

boerenzwaluw	Categorie 5	torenvalk	Categorie 5
bonte vliegenvanger	Categorie 5	zeearend	Categorie 5
boomklever	Categorie 5	zwarte kraai	Categorie 5
boomkruiper	Categorie 5	zwarte mees	Categorie 5
bosuil	Categorie 5	zwarte roodstaart	Categorie 5
brilduiker	Categorie 5	zwarte specht	Categorie 5
draaihals	Categorie 5		

Toelichting categorieën:

Op de volgende categorieën gelden de verbodsbepalingen van de Wet natuurbescherming het gehele seizoen.

Categorie:

1. Nesten die, behalve gedurende het broedseizoen als nest, buiten het broedseizoen in gebruik zijn als vaste rusten verblijfplaats (voorbeeld: steenuil).
2. Nesten van koloniebroeders die elk broedseizoen op dezelfde plaats broeden en die daarin zeer honkvast zijn of afhankelijk van bebouwing of biotoop. De (fysieke) voorwaarden voor de nestplaats zijn vaak zeer specifiek en limitatief beschikbaar (voorbeeld: roek, gierzwaluw en huismus).
3. Nesten van vogels, zijnde geen koloniebroeders, die elk broedseizoen op dezelfde plaats broeden en die daarin zeer honkvast zijn of afhankelijk van bebouwing. De (fysieke) voorwaarden voor de nestplaats zijn vaak zeer specifiek en limitatief beschikbaar (voorbeeld: ooievaar, kerkuil en slechtvalk).
4. Vogels die jaar in jaar uit gebruik maken van hetzelfde nest en die zelf niet of nauwelijks in staat zijn een nest te bouwen (voorbeeld: boomvalk, buizerd en ransuil).
5. Nesten van vogels die weliswaar vaak terugkeren naar de plaats waar zij het jaar daarvoor hebben gebroed of de directe omgeving daarvan, maar die wel over voldoende flexibiliteit beschikken om, als de broedplaats verloren is gegaan, zich elders te vestigen. Deze zijn buiten het broedseizoen niet beschermd. Categorie 5-soorten zijn wel jaarrond beschermd als zwaarwegende feiten of ecologische omstandigheden dat rechtvaardigen.

Zorgplicht

Voor alle in het wild voorkomende plant- en diersoorten, dus ook voor onbeschermden en beschermden die zijn vrijgesteld geldt wel de ook 'algemene zorgplicht' (art. 1.11 Wet natuurbescherming). Deze zorgplicht houdt in dat initiatiefnemer passende maatregelen moet nemen om schade aan beschermden gebieden en in het wild voorkomend plant en diersoorten te voorkomen of zoveel mogelijk te beperken. Hierbij gaat het bijvoorbeeld om het niet verontrusten of verstoren in de kwetsbare perioden zoals de winterslaap, de voortplantingstijd en de periode van afhankelijkheid van de jongen.

De kwetsbare perioden voor de verschillende soortgroepen zijn niet allen gelijk. Als 'veilige' periode voor alle groepen geldt in het algemeen de periode van half augustus tot half november, de periode waarin de voortplantingstijd achter de rug is en diersoorten als vleermuizen, overige zoogdieren en amfibieën nog niet in winterslaap zijn. Indien een locatie in die periode bouwrijp wordt gemaakt, kan daarna gedurende het winterseizoen en het daaropvolgende voorjaar probleemloos worden gewerkt.

Zo kan bijvoorbeeld vegetatie gedurende het groeiseizoen kort gemaaid worden, zodat er geen vogels gaan broeden en het tegen de winter ook ongeschikt is voor kleine zoogdieren of amfibieën die in winterslaap gaan. Indien tijdens de uitvoering van de werkzaamheden beschermden soorten worden waargenomen dienen maatregelen genomen te worden om schade aan deze individuen zo veel mogelijk te voorkomen (bijvoorbeeld wegvangen en verplaatsen of terreindelen af te zetten en het werk ter plaatse stil te leggen). Ecologische begeleiding kan hierin voorzien.